

ДЕРЖАВНА ЕКОЛОГІЧНА ІНСПЕКЦІЯ УКРАЇНИ

Новопечерський пров. 3, корпус 2, м. Київ, 01042, тел./факс: (044) 521-20-40, тел. (044) 521-20-56

E-mail: info@dei.gov.ua, сайт: www.dei.gov.ua, код згідно з ЄДРПОУ 37508533

від _____ 20__ р. № _____

На № _____ від _____ 20__ р.

Державна регуляторна служба України

Щодо погодження проекту наказу

Державною екологічною інспекцією України розроблено проект наказу Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України «Про внесення Змін до наказу Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 20 липня 2009 року № 389».

Проект наказу погоджено в установленому порядку Державною регуляторною службою України (рішення від 18.08.2023 № 363).

У той же час, відповідно до абзацу другого пункту 160 Типової інструкції з діловодства в міністерствах, інших центральних та місцевих органах виконавчої влади, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 17.01.2018 № 55, строк між датою зовнішнього погодження проекту нормативно-правового акта, який підлягає державній реєстрації, і датою прийняття такого акта не повинен перевищувати 60 днів.

У зв'язку із зазначеним та тривалою процедурою погодження проекту наказу Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України «Про внесення Змін до наказу Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 20 липня 2009 року № 389» з іншими центральними органами виконавчої влади Держекоінспекція просить відповідно до статті 21 Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» повторно його розглянути та погодити у десятиденний термін для подальшого направлення на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України.

- Додаток:
1. Проект акта на 6 арк. в 1 прим.
  2. Порівняльна таблиця на 11 арк. в 1 прим.
  3. Пояснювальна записка на 4 арк. в 1 прим.

Т.в.о. Голови

Ігор ЗУБОВИЧ

Алла Семенець 521 20 30

Держекоінспекція України

5623/2.3/6-23 від 24.11.2023

АСУД "ДОК ПРОФ 3"
Держекоінспекція України
5623/2.3/6-23 від 24.11.2023

Підписання КЕП Зубович Ігор Олегович

МІНІСТЕРСТВО ЗАХИСТУ ДОВКІЛЛЯ ТА ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ

НАКАЗ

_____ 20__ р.

Київ

№ _____

Про внесення Змін до наказу Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 20 липня 2009 року № 389

Відповідно до підпункту 128 пункту 4 Положення про Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 червня 2020 року № 614,
НАКАЗУЮ:

1. Преамбулу наказу Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 20 липня 2009 року № 389 «Про затвердження Методики розрахунку розмірів відшкодування збитків, заподіяних державі внаслідок порушення законодавства про охорону та раціональне використання водних ресурсів», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 14 серпня 2009 року за № 767/16783, викласти в такій редакції:

«Відповідно до Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» та підпункту 128 пункту 4 Положення про Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 червня 2020 року № 614».

2. Затвердити Зміни до Методики розрахунку розмірів відшкодування збитків, заподіяних державі внаслідок порушення законодавства про охорону та раціональне використання водних ресурсів, затвердженої наказом Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 20 липня 2009 року № 389, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 14 серпня 2009 року за № 767/16783, що додаються.

3. Управлінню екологічного контролю та методології (Олег КОЛОСОК) забезпечити подання цього наказу на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України.

4. Цей наказ набирає чинності з дня його офіційного опублікування.

5. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра Олену КРАМАРЕНКО.

ПОРІВНЯЛЬНА ТАБЛИЦЯ
до проєкту наказу Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України
«Про внесення Змін до наказу Міністерства охорони навколишнього природного середовища України
20 липня 2009 року № 389»

Зміст положення акта законодавства	Зміст відповідного положення проєкту акта
<p style="text-align: center;">Методика розрахунку розмірів відшкодування збитків, заподіяних державі внаслідок порушення законодавства про охорону та раціональне використання водних ресурсів, затверджена наказом Міністерства охорони навколишнього природного середовища України 20 липня 2009 року № 389, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 14 серпня 2009 року за № 767/16783</p>	
<p style="text-align: center;">I. Загальні положення</p>	
<p>1.2. Ця Методика встановлює порядок визначення розмірів відшкодування збитків, заподіяних державі внаслідок порушення законодавства про охорону та раціональне використання водних ресурсів, у разі:</p> <p>забруднення водних об'єктів, у тому числі пов'язаного із наднормативними скидами у водний об'єкт забруднюючих речовин та фізико-хімічних показників (далі - забруднюючі речовини) із зворотними водами або забруднюючих речовин у чистому вигляді, у складі сировини, продукції чи відходів, крім випадків забруднення територіальних і внутрішніх морських вод та виключної морської економічної зони України із суден, кораблів та інших плавучих засобів;</p> <p>забруднення поверхневих та підземних вод під впливом полігонів (сміттєзвалищ) твердих побутових та промислових відходів;</p>	<p>1.2. Ця Методика встановлює порядок визначення розмірів відшкодування збитків, заподіяних державі внаслідок порушення законодавства про охорону та раціональне використання водних ресурсів, у разі:</p> <p>забруднення водних об'єктів, у тому числі пов'язаного із наднормативними скидами у водний об'єкт забруднюючих речовин та фізико-хімічних показників (далі - забруднюючі речовини) із зворотними водами або забруднюючих речовин у чистому вигляді, у складі продукції чи сировини, засмічення сторонніми предметами, матеріалами, відходами та/або іншими речовинами, крім випадків забруднення та/або засмічення територіальних і внутрішніх морських вод та виключної морської економічної зони України із суден, кораблів та інших плавучих засобів;</p> <p>забруднення поверхневих та підземних вод під впливом полігонів (сміттєзвалищ) твердих побутових та промислових відходів;</p>

<p>самовільного використання водних ресурсів за відсутності дозволу на спеціальне водокористування або у разі перевищення встановлених у дозволі на спеціальне водокористування лімітів;</p> <p>забору, використання води та скиду забруднюючих речовин із зворотними водами у разі перевищення лімітів забору води, лімітів використання води, лімітів скидання забруднюючих речовин та нормативів гранично допустимого скидання забруднюючих речовин, встановлених у дозволі на спеціальне водокористування.</p>	<p>самовільного використання водних ресурсів за відсутності дозволу на спеціальне водокористування або у разі перевищення встановлених у дозволі на спеціальне водокористування лімітів;</p> <p>забору, використання води та скиду забруднюючих речовин із зворотними водами у разі перевищення лімітів забору води, лімітів використання води, лімітів скидання забруднюючих речовин та нормативів гранично допустимого скидання забруднюючих речовин, встановлених у дозволі на спеціальне водокористування.</p>
<p>1.4. Ця Методика застосовується державними інспекторами України з охорони навколишнього природного середовища та державними інспекторами з охорони навколишнього природного середовища відповідних територій (далі - державні інспектори) при розрахунку розмірів збитків, заподіяних державі внаслідок порушення законодавства про охорону та раціональне використання водних ресурсів, які виявлені за результатами державного контролю за додержанням вимог фізичними особами, фізичними особами - підприємцями та юридичними особами природоохоронного законодавства.</p> <p>Державні інспектори з дати встановлення факту порушення вимог законодавства про охорону та раціональне використання водних ресурсів проводять збір і аналіз необхідних матеріалів і, на підставі цієї Методики, розраховують розмір відшкодування збитків.</p>	<p>1.4. Ця Методика застосовується державними інспекторами України з охорони навколишнього природного середовища та державними інспекторами з охорони навколишнього природного середовища відповідних територій (далі - державні інспектори) при розрахунку розмірів збитків, заподіяних державі внаслідок порушення законодавства про охорону та раціональне використання водних ресурсів, які виявлені за результатами державного контролю за додержанням вимог фізичними особами, фізичними особами - підприємцями та юридичними особами природоохоронного законодавства, або в ході проведення правоохоронними органами слідчих дій.</p> <p>Державні інспектори з дати встановлення факту порушення вимог законодавства про охорону та раціональне використання водних ресурсів проводять збір і аналіз необхідних матеріалів і, на підставі цієї Методики, розраховують розмір відшкодування збитків.</p>
<p style="text-align: center;">Норма відсутня</p>	<p>1.8. Збитки, заподіяні в результаті забруднення та/або засмічення вод, самовільного користування водними ресурсами у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду з урахуванням їх особливої природоохоронної цінності, збільшуються в 1,5 рази.</p>
<p style="text-align: center;">III. Забруднення водних об'єктів забруднюючими речовинами у чистому вигляді у складі продукції, сировини та відходами</p>	

<p>III. Забруднення водних об'єктів забруднюючими речовинами у чистому вигляді у складі продукції, сировини ~~та відходами~~</p>	<p>III. Забруднення водних об'єктів забруднюючими речовинами у чистому вигляді, у складі продукції чи сировини, засмічення сторонніми предметами, матеріалами, відходами та/або іншими речовинами</p>
<p>3.1. Факт забруднення водного об'єкта встановлюється державними інспекторами за результатами перевірки фізичних осіб, фізичних осіб - підприємців та юридичних осіб інструментально-лабораторними методами контролю або на основі візуальних спостережень.</p>	<p>3.1. Факт забруднення та/або засмічення водного об'єкта встановлюється державними інспекторами за результатами перевірки фізичних осіб, фізичних осіб - підприємців та юридичних осіб інструментально-лабораторними методами контролю або на основі візуальних спостережень.</p>
<p>3.2. При визначенні забруднення водного об'єкта забруднюючими речовинами у чистому вигляді у складі продукції, сировини ~~та~~ відходами можуть застосовуватися: результати інструментально-лабораторних вимірювань суб'єктів, визначених у пункті 2.3 цієї Методики; розрахункові методи, методи експертних оцінок та аерофотозйомки.</p>	<p>3.2. При визначенні забруднення водного об'єкта забруднюючими речовинами у чистому вигляді, у складі продукції чи сировини, засмічення сторонніми предметами, матеріалами, відходами та/або іншими речовинами можуть застосовуватися: результати інструментально-лабораторних вимірювань суб'єктів, визначених у пункті 2.3 цієї Методики; розрахункові методи, методи експертних оцінок та аерофотозйомки.</p>
<p>VII. Розрахунок розмірів відшкодування збитків, заподіяних державі внаслідок наднормативного скиду забруднюючих речовин у водний об'єкт зі зворотними водами</p>	
<p>7.1. Розрахунок розмірів відшкодування збитків, заподіяних водним об'єктам (крім морських вод) внаслідок скидів забруднюючих речовин зі зворотними водами з перевищенням встановленого нормативу ГДС, грн, здійснюється за формулою</p> $З = K_{кат} \times K_P \times k_3 \times [(M_{i1} \times \gamma_{i1}) + (M_{i2} \times \gamma_{i2}) + (M_{im} \times \gamma_{im})], \quad (12);$ <p>де $K_{кат}$ - коефіцієнт, що враховує категорію водного об'єкта, який визначається згідно з додатком 2; K_P - регіональний коефіцієнт дефіцитності водних ресурсів поверхневих вод, який визначається згідно з додатком 3; $k_3 = 1,5$ - коефіцієнт ураженості водної екосистеми; m - кількість забруднюючих речовин у зворотних водах; M_i - маса наднормативного скиду i-ї забруднюючої речовини у водний об'єкт зі зворотними водами, т;</p>	<p>7.1. Розрахунок розмірів відшкодування збитків, заподіяних водним об'єктам (крім морських вод) внаслідок скидів забруднюючих речовин зі зворотними водами з перевищенням встановленого нормативу ГДС, грн, здійснюється за формулою</p> $З = K_{кат} \times K_P \times k_3 \times [(M_{i1} \times \gamma_{i1}) + (M_{i2} \times \gamma_{i2}) + (M_{im} \times \gamma_{im})], \quad (12);$ <p>де $K_{кат}$ - коефіцієнт, що враховує категорію водного об'єкта, який визначається згідно з додатком 2; K_P - регіональний коефіцієнт дефіцитності водних ресурсів поверхневих вод, який визначається згідно з додатком 3; $k_3 = 1,5$ - коефіцієнт ураженості водної екосистеми; m - кількість забруднюючих речовин у зворотних водах; M_i - маса наднормативного скиду i-ї забруднюючої речовини у водний об'єкт зі зворотними водами, т;</p>

γ_i - питомий економічний збиток від забруднення водних ресурсів, віднесений до 1 тонни умовної забруднюючої речовини, грн/т, який визначається за формулою

$$\gamma_i = \gamma \times A_i \quad (13)$$

де γ - проіндексований питомий економічний збиток від забруднення водних ресурсів у поточному році (на дату виявлення порушення), грн/т, який визначається за формулою

$$\gamma = \gamma_{\text{п}} \times I/100, \quad (14)$$

де $\gamma_{\text{п}}$ - проіндексований питомий економічний збиток від забруднення водних ресурсів у попередньому році, грн/т;

I - індекс інфляції (індекс споживчих цін), середньорічний по Україні за попередній рік, %;

A_i - безрозмірний показник відносної небезпечності i -ї забруднюючої речовини, який визначається із співвідношення за формулою

$$A_i = 1/\text{ГДК}_i, \quad (15)$$

де ГДК_i - безрозмірна величина, чисельно рівна ГДК_i забруднюючої речовини у воді водного об'єкта відповідної категорії.

Для речовин значення ГДК яких більше одиниці, в чисельнику вводиться поправний коефіцієнт 10.

Для речовин, за якими відсутня величина граничнодопустимої концентрації, показник відносної небезпечності A_i приймається рівним 500, а при ГДК «відсутність» - 10000.

Проіндексований питомий економічний збиток від забруднення водних ресурсів (γ) у **2011**-році становить **766,96** грн/т.

З **2012** року щорічно здійснюється індексація питомого економічного збитку від забруднення водних ресурсів, віднесеного до 1 тонни умовної забруднюючої речовини, грн/т.

γ_i - питомий економічний збиток від забруднення водних ресурсів, віднесений до 1 тонни умовної забруднюючої речовини, грн/т, який визначається за формулою

$$\gamma_i = \gamma \times A_i \quad (13)$$

де γ - проіндексований питомий економічний збиток від забруднення водних ресурсів у поточному році (на дату виявлення порушення), грн/т, який визначається за формулою

$$\gamma = \gamma_{\text{п}} \times I/100, \quad (14)$$

де $\gamma_{\text{п}}$ - проіндексований питомий економічний збиток від забруднення водних ресурсів у попередньому році, грн/т;

I - індекс інфляції (індекс споживчих цін), середньорічний по Україні за попередній рік, %;

A_i - безрозмірний показник відносної небезпечності i -ї забруднюючої речовини, який визначається із співвідношення за формулою

$$A_i = 1/\text{ГДК}_i, \quad (15)$$

де ГДК_i - безрозмірна величина, чисельно рівна ГДК_i забруднюючої речовини у воді водного об'єкта відповідної категорії.

Для речовин значення ГДК яких більше одиниці, в чисельнику вводиться поправний коефіцієнт 10.

Для речовин, за якими відсутня величина граничнодопустимої концентрації, показник відносної небезпечності A_i приймається рівним 500, а при ГДК «відсутність» - 10000.

Проіндексований питомий економічний збиток від забруднення водних ресурсів (γ) у **2023** році становить **3076,16** грн/т.

З **2024** року щорічно здійснюється індексація питомого економічного збитку від забруднення водних ресурсів, віднесеного до 1 тонни умовної забруднюючої речовини, грн/т.

VIII. Розрахунок розмірів відшкодування збитків, заподіяних водним об'єктам внаслідок забруднення речовинами у чистому вигляді у складі продукції чи сировини, плаваючими відходами або сміттям	
VIII. Розрахунок розмірів відшкодування збитків, заподіяних водним об'єктам внаслідок забруднення речовинами у чистому вигляді у складі продукції чи сировини, ~~плаваючими відходами або сміттям.~~	VIII. Розрахунок розмірів відшкодування збитків, заподіяних водним об'єктам внаслідок забруднення речовинами у чистому вигляді, у складі продукції чи сировини, засмічення сторонніми предметами, матеріалами, відходами та/або іншими речовинами.
<p>8.1. Розрахунок розмірів відшкодування збитків, заподіяних водним об'єктам (крім морських вод) внаслідок забруднення речовинами у чистому вигляді у складі продукції чи сировини, грн, здійснюється за формулою</p> $З = K_c \times K_{кат} \times K_P \times k_3 \times [(M_{i1} \times \gamma_{i1}) + (M_{i2} \times \gamma_{i2}) + (M_{im} \times \gamma_{im})] \quad (19)$ <p>де $K_c = 1,5$ - коефіцієнт, що враховує збільшення шкоди водній екосистемі при самовільному чи аварійному скиді; $K_{кат}$ - коефіцієнт, що враховує категорію водного об'єкта, який визначається згідно з додатком 2; K_P - регіональний коефіцієнт дефіцитності водних ресурсів поверхневих вод, який визначається згідно з додатком 3; $k_3 = 1,5$ - коефіцієнт ураженості водної екосистеми; M_i - маса скинутої i-ї забруднюючої речовини у водний об'єкт у складі продукції чи сировини, т; m - кількість забруднюючих речовин у складі продукції чи сировини; γ_i - визначається за формулою (13).</p>	<p>8.1. Розрахунок розмірів відшкодування збитків, заподіяних водним об'єктам (крім морських вод) внаслідок забруднення речовинами у чистому вигляді, у складі продукції чи сировини, грн, здійснюється за формулою</p> $З = K_c \times K_{кат} \times K_P \times k_3 \times [(M_{i1} \times \gamma_{i1}) + (M_{i2} \times \gamma_{i2}) + (M_{im} \times \gamma_{im})] \quad (19)$ <p>де $K_c = 1,5$ - коефіцієнт, що враховує збільшення шкоди водній екосистемі при самовільному чи аварійному скиді; $K_{кат}$ - коефіцієнт, що враховує категорію водного об'єкта, який визначається згідно з додатком 2; K_P - регіональний коефіцієнт дефіцитності водних ресурсів поверхневих вод, який визначається згідно з додатком 3; $k_3 = 1,5$ - коефіцієнт ураженості водної екосистеми; M_i - маса скинутої i-ї забруднюючої речовини у водний об'єкт у чистому вигляді, у складі продукції чи сировини, т; m - кількість забруднюючих речовин у чистому вигляді, у складі продукції чи сировини; γ_i - визначається за формулою (13).</p>
<p>8.2. Розрахунок розмірів відшкодування збитків, заподіяних водним об'єктам (морські води) внаслідок забруднення речовинами у чистому вигляді у складі продукції чи сировини, грн, здійснюється за формулою</p> $З = K_c \times K_{ц} \times K_{я} \times K_{б} \times K_{д} \times k_3 \times [(M_{i1} \times \gamma_{i1}) + (M_{i2} \times \gamma_{i2}) + (M_{im} \times \gamma_{im})] \quad (20)$ <p>де $K_c = 3$ - коефіцієнт, що враховує збільшення шкоди водній екосистемі при самовільному чи аварійному скиді;</p>	<p>8.2. Розрахунок розмірів відшкодування збитків, заподіяних водним об'єктам (морські води) внаслідок забруднення речовинами у чистому вигляді, у складі продукції чи сировини, грн, здійснюється за формулою</p> $З = K_c \times K_{ц} \times K_{я} \times K_{б} \times K_{д} \times k_3 \times [(M_{i1} \times \gamma_{i1}) + (M_{i2} \times \gamma_{i2}) + (M_{im} \times \gamma_{im})] \quad (20)$ <p>де $K_c = 3$ - коефіцієнт, що враховує збільшення шкоди водній екосистемі при самовільному чи аварійному скиді;</p>

<p>К_Ц - коефіцієнт, що враховує цінність морської акваторії, який визначається згідно з додатком 4;</p> <p>К_Я - коефіцієнт, що враховує якісну різномірність морських вод, який визначається згідно з додатком 5;</p> <p>К_Б - коефіцієнт, що враховує фактор батиметричних умов району забруднення, який визначається згідно з додатком 6;</p> <p>К_Д - коефіцієнт, що враховує вплив гідродинамічного фактора, який визначається згідно з додатком 7;</p> <p>к₃ = 3 - коефіцієнт ураженості морського середовища;</p> <p>М_і - маса скинутої і-ї забруднюючої речовини у водний об'єкт у складі продукції чи сировини, т;</p> <p>m - кількість забруднюючих речовин у складі продукції чи сировини;</p> <p>γ_і - визначається за формулою (13).</p>	<p>К_Ц - коефіцієнт, що враховує цінність морської акваторії, який визначається згідно з додатком 4;</p> <p>К_Я - коефіцієнт, що враховує якісну різномірність морських вод, який визначається згідно з додатком 5;</p> <p>К_Б - коефіцієнт, що враховує фактор батиметричних умов району забруднення, який визначається згідно з додатком 6;</p> <p>К_Д - коефіцієнт, що враховує вплив гідродинамічного фактора, який визначається згідно з додатком 7;</p> <p>к₃ = 3 - коефіцієнт ураженості морського середовища;</p> <p>М_і - маса скинутої і-ї забруднюючої речовини у водний об'єкт у чистому вигляді, у складі продукції чи сировини, т;</p> <p>m - кількість забруднюючих речовин у чистому вигляді, у складі продукції чи сировини;</p> <p>γ_і - визначається за формулою (13).</p>
<p>8.3. Розрахунок розмірів відшкодування збитків, заподіяних водним об'єктам внаслідок ~~забруднення плаваючими відходами або сміттям~~, грн, здійснюється за формулою</p> $З = K_x \times k_3 \times M_{cm} \times \gamma \times 10^{-3}, \quad (21)$ <p>де K_x - коефіцієнт, що характеризує ступінь ~~забрудненості поверхні води відходами або сміттям~~, який визначається згідно з додатком 8;</p> <p>k₃ = 1,5 - коефіцієнт ураженості водної екосистеми;</p> <p>~~k₃ = 3 - коефіцієнт ураженості морського середовища;~~</p> <p>M_{cm} - маса ~~відходів або сміття~~, кг, яка визначається методом експертної оцінки з використанням даних додатка 8 або розраховується за формулою</p> $M_{cm} = S \times 1/3 \times G_i, \quad (22)$ <p>де S - площа ~~водної поверхні, забрудненої відходами~~, м²;</p> <p>G_i - маса ~~відходів або сміття~~, кг/м².</p> <p>Визначення маси ~~відходів або сміття~~ здійснюється на ділянках площею 1 м², розташованих на однаковій відстані від місця максимального зосередження ~~відходів або сміття~~, яке приймається за центр ~~забрудненої ділянки~~;</p>	<p>8.3. Розрахунок розмірів відшкодування збитків, заподіяних водним об'єктам внаслідок засмічення сторонніми предметами, матеріалами, відходами та/або іншими речовинами, грн, здійснюється за формулою</p> $З = K_x \times k_3 \times M_{cm} \times \gamma \times 10^{-3}, \quad (21)$ <p>де K_x - коефіцієнт, що характеризує ступінь засмічення водного об'єкта сторонніми предметами, матеріалами, відходами та/або іншими речовинами, який визначається згідно з додатком 8;</p> <p>k₃ - коефіцієнт ураженості водної екосистеми (для морських вод k₃ = 3, для поверхневих вод k₃ = 1,5);</p> <p>M_{cm} - маса сторонніх предметів, матеріалів, відходів та/або інших речовин, кг, яка визначається методом експертної оцінки з використанням даних додатка 8 або розраховується за формулою</p> $M_{cm} = S \times 1/3 \times G_i, \quad (22)$ <p>де S - площа засмічення водного об'єкта, м²;</p> <p>G_i – маса сторонніх предметів, матеріалів, відходів та/або інших речовин, кг/м².</p>

<p>γ - визначається за формулою (14).</p>	<p>Визначення маси сторонніх предметів, матеріалів, відходів та/або інших речовин здійснюється на ділянках площею 1 м^2, розташованих на однаковій відстані від місця їх максимального зосередження, яке приймається за центр засміченої ділянки;</p> <p>γ - визначається за формулою (14).</p>
<p>8.4. У разі якщо відходи забруднені нафтопродуктами розраховуються також збитки від нафтового забруднення з використанням формул (19) і (20); при цьому приймається, що маса нафти становить 1,0 % від маси відходів або ~~сміття~~.</p>	<p>8.4. У разі якщо сторонні предмети, матеріали, відходи забруднені нафтопродуктами розраховуються також збитки від нафтового забруднення з використанням формул (19) і (20); при цьому приймається, що маса нафти становить 1,0 % від маси сторонніх предметів, матеріалів, відходів.</p>
<p>Розділ ІХ. Розрахунок розміру відшкодування збитків, обумовлених самовільним використанням водних ресурсів за відсутності дозволу на спеціальне водокористування або у разі перевищення встановлених у дозволі на спеціальне водокористування лімітів</p>	
<p>9.1. Розрахунок розміру відшкодування збитків, обумовлених самовільним використанням водних ресурсів за відсутності дозволу на спеціальне водокористування або у разі перевищення встановлених у дозволі на спеціальне водокористування лімітів, здійснюється за формулою</p> $Z_{\text{сам}} = 5 \times W \times T_{\text{ар}} \text{ (грн.)}, \quad (23)$ <p>де W - об'єм води, що використана самовільно без дозволу на спеціальне водокористування або у разі перевищення встановлених у дозволі на спеціальне водокористування лімітів, м^3;</p> <p>$T_{\text{ар}}$ - розмір, аналогічний ставці рентної плати за спеціальне використання води, встановленої статтею 255 Податкового кодексу України, на дату виявлення порушення (для поверхневих, підземних, шахтних, кар'єрних та дренажних вод - $\text{грн}/100 \text{ м}^3$, води для потреб гідроенергетики та рибництва - $\text{грн}/10000 \text{ м}^3$, води, яка входить до складу напоїв, - $\text{грн}/\text{м}^3$). Для морської води та води з лиманів $T_{\text{ар}}$ аналогічний ставці рентної плати за спеціальне використання поверхневих вод для ~~показника «Інші водні об'єкти»~~, встановленої статтею 255 Податкового кодексу України, на дату виявлення порушення.</p>	<p>9.1. Розрахунок розміру відшкодування збитків, обумовлених самовільним використанням водних ресурсів за відсутності дозволу на спеціальне водокористування або у разі перевищення встановлених у дозволі на спеціальне водокористування лімітів здійснюється за формулою</p> $Z_{\text{сам}} = 5 \times W \times T_{\text{ар}} \text{ (грн.)}, \quad (23)$ <p>де W – об'єм води, що забрана та/або використана самовільно без дозволу на спеціальне водокористування або у разі перевищення встановлених у дозволі на спеціальне водокористування лімітів, м^3;</p> <p>$T_{\text{ар}}$ - розмір, аналогічний ставці рентної плати за спеціальне використання води, встановленої статтею 255 Податкового кодексу України, на дату виявлення порушення (для поверхневих, підземних, шахтних, кар'єрних та дренажних вод - $\text{грн}/100 \text{ м}^3$, води для потреб гідроенергетики та рибництва - $\text{грн}/10\ 000 \text{ м}^3$, води, яка входить до складу напоїв,- $\text{грн}/\text{м}^3$). Для морської води та води з лиманів $T_{\text{ар}}$ аналогічний ставці рентної плати за спеціальне використання поверхневих вод для показників «Район басейну річок Причорномор'я», «Район басейну річок Приазов'я», встановлених статтею 255 Податкового кодексу України, на дату виявлення порушення. Для житлово-комунальних підприємств та теплоелектростанцій з прямою системою водопостачання показник $T_{\text{ар}}$ застосовується без понижуючих коефіцієнтів.</p>

9.2. Фактичний об'єм води, що використана самовільно без дозволу на спеціальне водокористування або у разі перевищення встановлених у дозволі на спеціальне водокористування лімітів визначається на основі даних: первинного обліку водокористування, звіту про використання води за формою № 2ТП-водгосп (річна), звітності за формою № 7-гр (підземні води) (річна), податкової декларації з рентної плати за спеціальне використання води, ліміту забору та використання води, індивідуальних норм водоспоживання та водовідведення або довідки фізичної особи - підприємця або юридичної особи за підписом керівництва, завіреної печаткою (за наявності).

За відсутності вимірювальних приладів обсяг фактично використаної води визначається за технологічними даними (тривалість роботи агрегатів, обсяг виробленої продукції чи наданих послуг, витрати електроенергії, пропускна спроможність водопровідних труб за одиницю часу тощо).

У разі відсутності вимірювальних приладів, якщо можливість їх встановлення існує, Тар збільшується в 2 рази.

9.2. Фактичний об'єм води, що використана самовільно без дозволу на спеціальне водокористування або у разі перевищення встановлених у дозволі на спеціальне водокористування лімітів визначається на основі даних: первинного обліку водокористування, звіту про використання води за формою № 2ТП-водгосп (річна), звітності за формою № 7-гр (підземні води) (річна), податкової декларації з рентної плати за спеціальне використання води, ліміту забору та використання води, індивідуальних норм водоспоживання та водовідведення, **паспорта водного об'єкта** або довідки фізичної особи - підприємця або юридичної особи за підписом керівництва, завіреної печаткою (за наявності).

За відсутності вимірювальних приладів обсяг фактично використаної води визначається за технологічними даними (тривалість роботи агрегатів, обсяг виробленої продукції чи наданих послуг, витрати електроенергії, пропускна спроможність водопровідних труб за одиницю часу тощо).

У разі відсутності вимірювальних приладів, якщо можливість їх встановлення існує, Тар збільшується в 2 рази.

Додаток 2
до Методики розрахунку розмірів відшкодування збитків, заподіяних державі внаслідок порушення законодавства про охорону та раціональне використання водних ресурсів

Значення коефіцієнта $K_{кат}$, що враховує категорію водного об'єкта*

Категорія водного об'єкта	$K_{кат}$
Поверхневі водні об'єкти:	
господарсько-побутового використання	1,0
питного водокористування	1,4
Поверхневі водні об'єкти рибогосподарського використання:	
II категорії	1,6
I категорії	2,0
вищої категорії	2,5
Підземні води:	
питні та мінеральні	5,0
інші (промислові, технічні)	3,0

У разі скиду у водний об'єкт, який знаходиться у межах населеного пункту, коефіцієнт збільшується в 1,2 раза.

У разі скиду в озера, ставки та інші непроточні водні об'єкти коефіцієнт збільшується у 1,5 раза.

У разі якщо водний об'єкт або його ділянка у місці забруднення можуть бути віднесені до різних категорій, при розрахунку збитку використовується найбільший із можливих коефіцієнтів $K_{кат}$; при цьому усі вищезазначені умови збільшення коефіцієнта залишаються в силі.

Значення коефіцієнта $K_{кат}$, що враховує категорію водного об'єкта

Категорія водного об'єкта	$K_{кат}$
Поверхневі водні об'єкти:	
господарсько-побутового використання	1,5
що використовуються або можуть використовуватися для цілей рибного господарства	2,5
питного використання	3,0
Внутрішні морські води, територіальне море, а також акваторії морських портів	3,5
Водні об'єкти в межах територій природно-заповідного фонду загальнодержавного значення, а також віднесені до категорії лікувальних	4,5
Підземні води	5,0

У разі скиду у водний об'єкт, який знаходиться у межах населеного пункту, коефіцієнт збільшується в 1,2 раза.

У разі скиду в озера, ставки та інші непроточні водні об'єкти коефіцієнт збільшується у 1,5 раза.

У разі якщо водний об'єкт або його ділянка у місці забруднення можуть бути віднесені до різних категорій, при розрахунку збитку використовується найбільший із можливих коефіцієнтів $K_{кат}$; при цьому усі вищезазначені умови збільшення коефіцієнта залишаються в силі.

Додаток 8

до Методики розрахунку розмірів відшкодування збитків, заподіяних державі внаслідок порушення законодавства про охорону та раціональне використання водних ресурсів

Значення коефіцієнта K_x , що характеризує ступінь забрудненості поверхні води відходами або сміттям		Значення коефіцієнта K_x , що характеризує ступінь засмічення водного об'єкта сторонніми предметами, матеріалами, відходами та/або іншими речовинами	
Зовнішній вигляд поверхні води	K_x	Зовнішній вигляд водної поверхні	K_x
Чиста водна поверхня, на ~~відкритій акваторії площею 100 м²~~ є окремі ~~невеликі плями дрібного сміття~~ загальною площею не більше ~~0,01 м²~~	1	Чиста водна поверхня, на якій є окремі сторонні предмети, матеріали, відходи та/або інші речовини загальною площею не більше 0,1 м²	1
На ~~площі 100 м² відкритої акваторії~~ є окремі ~~невеликі плями дрібного сміття~~ загальною площею не більше 1 м ² , окремі предмети з розмірами у будь-якому напрямку не більше 25 см	2	На водній поверхні, на якій є окремі сторонні предмети, матеріали, відходи та/або інші речовини загальною площею не більше 1 м ² , окремі предмети з розмірами у будь-якому напрямку не більше 25 см.	2
На ~~площі 100 м² відкритої акваторії~~ є ~~окремі невеликі плями дрібного сміття~~ площею не більше 2 м ² , окремі предмети з розмірами у будь-якому напрямку не більше 50 см	3	На водній поверхні, на якій є сторонні предмети, матеріали, відходи та/або інші речовини загальною площею не більше 2 м ² , окремі предмети з розмірами у будь-якому напрямку не більше 50 см.	3
На ~~площі 100 м² відкритої акваторії~~ є ~~плями сміття~~ загальною площею до 5 м ² , окремі предмети з розмірами не більше 1 м, ~~скупчення сміття в кутах, туниках і з навітряного боку причалу при ширині забрудненої смуги до 0,5 м~~	4	На водній поверхні, на якій є сторонні предмети, матеріали, відходи та/або інші речовини загальною площею до 5 м ² , окремі предмети з розмірами не більше 1 м.	4
На ~~площі 100 м² відкритої акваторії~~ є ~~скупчення сміття~~ загальною площею до 10 м ² , значна кількість предметів з розмірами до 1,5 м, ~~скупчення сміття в кутах, туниках і з навітряного боку причалу при ширині забрудненої смуги до 1 м~~	5	На водній поверхні та/або занурені у воду є сторонні предмети, матеріали, відходи та/або інші речовини загальною площею до 10 м ² , значна кількість предметів з розмірами до 1,5 м.	5

<p>На площі ~~100 м²~~ відкритої акваторії є окремі невеликі плями ~~дрібногo сміття~~ загальною площею більше 10 м². Крупні предмети з розмірами більш 1,5 м, ~~скунчення сміття в кутах, туниках і з навітряного боку причалу при ширині забрудненої смуги до 5 м~~</p>	6	<p>На водній поверхні та/або занурені у воду є сторонні предмети, матеріали, відходи та/або інші речовини загальною площею більше 10 м², крупні предмети з розмірами більш 1,5 м.</p>	6
--	---	--	---

Тимчасово виконуючий обов'язки Голови Державної екологічної інспекції України

Ігор ЗУБОВИЧ

ПОРІВНЯЛЬНА ТАБЛИЦЯ
до проєкту наказу Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України
«Про внесення Змін до наказу Міністерства охорони навколишнього природного середовища України
20 липня 2009 року № 389»

Зміст положення акта законодавства	Зміст відповідного положення проєкту акта
Методика розрахунку розмірів відшкодування збитків, заподіяних державі внаслідок порушення законодавства про охорону та раціональне використання водних ресурсів, затверджена наказом Міністерства охорони навколишнього природного середовища України 20 липня 2009 року № 389, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 14 серпня 2009 року за № 767/16783	
I. Загальні положення	
<p>1.2. Ця Методика встановлює порядок визначення розмірів відшкодування збитків, заподіяних державі внаслідок порушення законодавства про охорону та раціональне використання водних ресурсів, у разі:</p> <p>забруднення водних об'єктів, у тому числі пов'язаного із наднормативними скидами у водний об'єкт забруднюючих речовин та фізико-хімічних показників (далі - забруднюючі речовини) із зворотними водами або забруднюючих речовин у чистому вигляді, у складі сировини, продукції чи відходів, крім випадків забруднення територіальних і внутрішніх морських вод та виключної морської економічної зони України із суден, кораблів та інших плавучих засобів;</p> <p>забруднення поверхневих та підземних вод під впливом полігонів (сміттєзвалищ) твердих побутових та промислових відходів;</p>	<p>1.2. Ця Методика встановлює порядок визначення розмірів відшкодування збитків, заподіяних державі внаслідок порушення законодавства про охорону та раціональне використання водних ресурсів, у разі:</p> <p>забруднення водних об'єктів, у тому числі пов'язаного із наднормативними скидами у водний об'єкт забруднюючих речовин та фізико-хімічних показників (далі - забруднюючі речовини) із зворотними водами або забруднюючих речовин у чистому вигляді, у складі продукції чи сировини, засмічення сторонніми предметами, матеріалами, відходами та/або іншими речовинами, крім випадків забруднення та/або засмічення територіальних і внутрішніх морських вод та виключної морської економічної зони України із суден, кораблів та інших плавучих засобів;</p> <p>забруднення поверхневих та підземних вод під впливом полігонів (сміттєзвалищ) твердих побутових та промислових відходів;</p>

<p>самовільного використання водних ресурсів за відсутності дозволу на спеціальне водокористування або у разі перевищення встановлених у дозволі на спеціальне водокористування лімітів;</p> <p>забору, використання води та скиду забруднюючих речовин із зворотними водами у разі перевищення лімітів забору води, лімітів використання води, лімітів скидання забруднюючих речовин та нормативів гранично допустимого скидання забруднюючих речовин, встановлених у дозволі на спеціальне водокористування.</p>	<p>самовільного використання водних ресурсів за відсутності дозволу на спеціальне водокористування або у разі перевищення встановлених у дозволі на спеціальне водокористування лімітів;</p> <p>забору, використання води та скиду забруднюючих речовин із зворотними водами у разі перевищення лімітів забору води, лімітів використання води, лімітів скидання забруднюючих речовин та нормативів гранично допустимого скидання забруднюючих речовин, встановлених у дозволі на спеціальне водокористування.</p>
<p>1.4. Ця Методика застосовується державними інспекторами України з охорони навколишнього природного середовища та державними інспекторами з охорони навколишнього природного середовища відповідних територій (далі - державні інспектори) при розрахунку розмірів збитків, заподіяних державі внаслідок порушення законодавства про охорону та раціональне використання водних ресурсів, які виявлені за результатами державного контролю за додержанням вимог фізичними особами, фізичними особами - підприємцями та юридичними особами природоохоронного законодавства.</p> <p>Державні інспектори з дати встановлення факту порушення вимог законодавства про охорону та раціональне використання водних ресурсів проводять збір і аналіз необхідних матеріалів і, на підставі цієї Методики, розраховують розмір відшкодування збитків.</p>	<p>1.4. Ця Методика застосовується державними інспекторами України з охорони навколишнього природного середовища та державними інспекторами з охорони навколишнього природного середовища відповідних територій (далі - державні інспектори) при розрахунку розмірів збитків, заподіяних державі внаслідок порушення законодавства про охорону та раціональне використання водних ресурсів, які виявлені за результатами державного контролю за додержанням вимог фізичними особами, фізичними особами - підприємцями та юридичними особами природоохоронного законодавства, або в ході проведення правоохоронними органами слідчих дій.</p> <p>Державні інспектори з дати встановлення факту порушення вимог законодавства про охорону та раціональне використання водних ресурсів проводять збір і аналіз необхідних матеріалів і, на підставі цієї Методики, розраховують розмір відшкодування збитків.</p>
<p style="text-align: center;">Норма відсутня</p>	<p>1.8. Збитки, заподіяні в результаті забруднення та/або засмічення вод, самовільного користування водними ресурсами у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду з урахуванням їх особливої природоохоронної цінності, збільшуються в 1,5 рази.</p>
<p style="text-align: center;">III. Забруднення водних об'єктів забруднюючими речовинами у чистому вигляді у складі продукції, сировини та відходами</p>	

<p>III. Забруднення водних об'єктів забруднюючими речовинами у чистому вигляді у складі продукції, сировини ~~та відходами~~</p>	<p>III. Забруднення водних об'єктів забруднюючими речовинами у чистому вигляді, у складі продукції чи сировини, засмічення сторонніми предметами, матеріалами, відходами та/або іншими речовинами</p>
<p>3.1. Факт забруднення водного об'єкта встановлюється державними інспекторами за результатами перевірки фізичних осіб, фізичних осіб - підприємців та юридичних осіб інструментально-лабораторними методами контролю або на основі візуальних спостережень.</p>	<p>3.1. Факт забруднення та/або засмічення водного об'єкта встановлюється державними інспекторами за результатами перевірки фізичних осіб, фізичних осіб - підприємців та юридичних осіб інструментально-лабораторними методами контролю або на основі візуальних спостережень.</p>
<p>3.2. При визначенні забруднення водного об'єкта забруднюючими речовинами у чистому вигляді у складі продукції, сировини ~~та~~ відходами можуть застосовуватися: результати інструментально-лабораторних вимірювань суб'єктів, визначених у пункті 2.3 цієї Методики; розрахункові методи, методи експертних оцінок та аерофотозйомки.</p>	<p>3.2. При визначенні забруднення водного об'єкта забруднюючими речовинами у чистому вигляді, у складі продукції чи сировини, засмічення сторонніми предметами, матеріалами, відходами та/або іншими речовинами можуть застосовуватися: результати інструментально-лабораторних вимірювань суб'єктів, визначених у пункті 2.3 цієї Методики; розрахункові методи, методи експертних оцінок та аерофотозйомки.</p>
<p>VII. Розрахунок розмірів відшкодування збитків, заподіяних державі внаслідок наднормативного скиду забруднюючих речовин у водний об'єкт зі зворотними водами</p>	
<p>7.1. Розрахунок розмірів відшкодування збитків, заподіяних водним об'єктам (крім морських вод) внаслідок скидів забруднюючих речовин зі зворотними водами з перевищенням встановленого нормативу ГДС, грн, здійснюється за формулою</p> $З = K_{кат} \times K_P \times k_3 \times [(M_{i1} \times \gamma_{i1}) + (M_{i2} \times \gamma_{i2}) + (M_{im} \times \gamma_{im})], \quad (12);$ <p>де $K_{кат}$ - коефіцієнт, що враховує категорію водного об'єкта, який визначається згідно з додатком 2; K_P - регіональний коефіцієнт дефіцитності водних ресурсів поверхневих вод, який визначається згідно з додатком 3; $k_3 = 1,5$ - коефіцієнт ураженості водної екосистеми; m - кількість забруднюючих речовин у зворотних водах; M_i - маса наднормативного скиду i-ї забруднюючої речовини у водний об'єкт зі зворотними водами, т;</p>	<p>7.1. Розрахунок розмірів відшкодування збитків, заподіяних водним об'єктам (крім морських вод) внаслідок скидів забруднюючих речовин зі зворотними водами з перевищенням встановленого нормативу ГДС, грн, здійснюється за формулою</p> $З = K_{кат} \times K_P \times k_3 \times [(M_{i1} \times \gamma_{i1}) + (M_{i2} \times \gamma_{i2}) + (M_{im} \times \gamma_{im})], \quad (12);$ <p>де $K_{кат}$ - коефіцієнт, що враховує категорію водного об'єкта, який визначається згідно з додатком 2; K_P - регіональний коефіцієнт дефіцитності водних ресурсів поверхневих вод, який визначається згідно з додатком 3; $k_3 = 1,5$ - коефіцієнт ураженості водної екосистеми; m - кількість забруднюючих речовин у зворотних водах; M_i - маса наднормативного скиду i-ї забруднюючої речовини у водний об'єкт зі зворотними водами, т;</p>

γ_i - питомий економічний збиток від забруднення водних ресурсів, віднесений до 1 тонни умовної забруднюючої речовини, грн/т, який визначається за формулою

$$\gamma_i = \gamma \times A_i \quad (13)$$

де γ - проіндексований питомий економічний збиток від забруднення водних ресурсів у поточному році (на дату виявлення порушення), грн/т, який визначається за формулою

$$\gamma = \gamma_{\text{п}} \times I/100, \quad (14)$$

де $\gamma_{\text{п}}$ - проіндексований питомий економічний збиток від забруднення водних ресурсів у попередньому році, грн/т;

I - індекс інфляції (індекс споживчих цін), середньорічний по Україні за попередній рік, %;

A_i - безрозмірний показник відносної небезпечності i -ї забруднюючої речовини, який визначається із співвідношення за формулою

$$A_i = 1/\text{ГДК}_i, \quad (15)$$

де ГДК_i - безрозмірна величина, чисельно рівна ГДК_i забруднюючої речовини у воді водного об'єкта відповідної категорії.

Для речовин значення ГДК яких більше одиниці, в чисельнику вводиться поправний коефіцієнт 10.

Для речовин, за якими відсутня величина граничнодопустимої концентрації, показник відносної небезпечності A_i приймається рівним 500, а при ГДК «відсутність» - 10000.

Проіндексований питомий економічний збиток від забруднення водних ресурсів (γ) у **2011**-році становить **766,96** грн/т.

З **2012** року щорічно здійснюється індексація питомого економічного збитку від забруднення водних ресурсів, віднесеного до 1 тонни умовної забруднюючої речовини, грн/т.

γ_i - питомий економічний збиток від забруднення водних ресурсів, віднесений до 1 тонни умовної забруднюючої речовини, грн/т, який визначається за формулою

$$\gamma_i = \gamma \times A_i \quad (13)$$

де γ - проіндексований питомий економічний збиток від забруднення водних ресурсів у поточному році (на дату виявлення порушення), грн/т, який визначається за формулою

$$\gamma = \gamma_{\text{п}} \times I/100, \quad (14)$$

де $\gamma_{\text{п}}$ - проіндексований питомий економічний збиток від забруднення водних ресурсів у попередньому році, грн/т;

I - індекс інфляції (індекс споживчих цін), середньорічний по Україні за попередній рік, %;

A_i - безрозмірний показник відносної небезпечності i -ї забруднюючої речовини, який визначається із співвідношення за формулою

$$A_i = 1/\text{ГДК}_i, \quad (15)$$

де ГДК_i - безрозмірна величина, чисельно рівна ГДК_i забруднюючої речовини у воді водного об'єкта відповідної категорії.

Для речовин значення ГДК яких більше одиниці, в чисельнику вводиться поправний коефіцієнт 10.

Для речовин, за якими відсутня величина граничнодопустимої концентрації, показник відносної небезпечності A_i приймається рівним 500, а при ГДК «відсутність» - 10000.

Проіндексований питомий економічний збиток від забруднення водних ресурсів (γ) у **2023** році становить **3076,16** грн/т.

З **2024** року щорічно здійснюється індексація питомого економічного збитку від забруднення водних ресурсів, віднесеного до 1 тонни умовної забруднюючої речовини, грн/т.

VIII. Розрахунок розмірів відшкодування збитків, заподіяних водним об'єктам внаслідок забруднення речовинами у чистому вигляді у складі продукції чи сировини, плаваючими відходами або сміттям	
VIII. Розрахунок розмірів відшкодування збитків, заподіяних водним об'єктам внаслідок забруднення речовинами у чистому вигляді у складі продукції чи сировини, ~~плаваючими відходами або сміттям.~~	VIII. Розрахунок розмірів відшкодування збитків, заподіяних водним об'єктам внаслідок забруднення речовинами у чистому вигляді, у складі продукції чи сировини, засмічення сторонніми предметами, матеріалами, відходами та/або іншими речовинами.
<p>8.1. Розрахунок розмірів відшкодування збитків, заподіяних водним об'єктам (крім морських вод) внаслідок забруднення речовинами у чистому вигляді у складі продукції чи сировини, грн, здійснюється за формулою</p> $З = K_c \times K_{кат} \times K_P \times k_3 \times [(M_{i1} \times \gamma_{i1}) + (M_{i2} \times \gamma_{i2}) + (M_{im} \times \gamma_{im})] \quad (19)$ <p>де $K_c = 1,5$ - коефіцієнт, що враховує збільшення шкоди водній екосистемі при самовільному чи аварійному скиді; $K_{кат}$ - коефіцієнт, що враховує категорію водного об'єкта, який визначається згідно з додатком 2; K_P - регіональний коефіцієнт дефіцитності водних ресурсів поверхневих вод, який визначається згідно з додатком 3; $k_3 = 1,5$ - коефіцієнт ураженості водної екосистеми; M_i - маса скинутої i-ї забруднюючої речовини у водний об'єкт у складі продукції чи сировини, т; m - кількість забруднюючих речовин у складі продукції чи сировини; γ_i - визначається за формулою (13).</p>	<p>8.1. Розрахунок розмірів відшкодування збитків, заподіяних водним об'єктам (крім морських вод) внаслідок забруднення речовинами у чистому вигляді, у складі продукції чи сировини, грн, здійснюється за формулою</p> $З = K_c \times K_{кат} \times K_P \times k_3 \times [(M_{i1} \times \gamma_{i1}) + (M_{i2} \times \gamma_{i2}) + (M_{im} \times \gamma_{im})] \quad (19)$ <p>де $K_c = 1,5$ - коефіцієнт, що враховує збільшення шкоди водній екосистемі при самовільному чи аварійному скиді; $K_{кат}$ - коефіцієнт, що враховує категорію водного об'єкта, який визначається згідно з додатком 2; K_P - регіональний коефіцієнт дефіцитності водних ресурсів поверхневих вод, який визначається згідно з додатком 3; $k_3 = 1,5$ - коефіцієнт ураженості водної екосистеми; M_i - маса скинутої i-ї забруднюючої речовини у водний об'єкт у чистому вигляді, у складі продукції чи сировини, т; m - кількість забруднюючих речовин у чистому вигляді, у складі продукції чи сировини; γ_i - визначається за формулою (13).</p>
<p>8.2. Розрахунок розмірів відшкодування збитків, заподіяних водним об'єктам (морські води) внаслідок забруднення речовинами у чистому вигляді у складі продукції чи сировини, грн, здійснюється за формулою</p> $З = K_c \times K_{ц} \times K_{я} \times K_{б} \times K_{д} \times k_3 \times [(M_{i1} \times \gamma_{i1}) + (M_{i2} \times \gamma_{i2}) + (M_{im} \times \gamma_{im})] \quad (20)$ <p>де $K_c = 3$ - коефіцієнт, що враховує збільшення шкоди водній екосистемі при самовільному чи аварійному скиді;</p>	<p>8.2. Розрахунок розмірів відшкодування збитків, заподіяних водним об'єктам (морські води) внаслідок забруднення речовинами у чистому вигляді, у складі продукції чи сировини, грн, здійснюється за формулою</p> $З = K_c \times K_{ц} \times K_{я} \times K_{б} \times K_{д} \times k_3 \times [(M_{i1} \times \gamma_{i1}) + (M_{i2} \times \gamma_{i2}) + (M_{im} \times \gamma_{im})] \quad (20)$ <p>де $K_c = 3$ - коефіцієнт, що враховує збільшення шкоди водній екосистемі при самовільному чи аварійному скиді;</p>

<p>К_Ц - коефіцієнт, що враховує цінність морської акваторії, який визначається згідно з додатком 4;</p> <p>К_Я - коефіцієнт, що враховує якісну різномірність морських вод, який визначається згідно з додатком 5;</p> <p>К_Б - коефіцієнт, що враховує фактор батиметричних умов району забруднення, який визначається згідно з додатком 6;</p> <p>К_Д - коефіцієнт, що враховує вплив гідродинамічного фактора, який визначається згідно з додатком 7;</p> <p>к₃ = 3 - коефіцієнт ураженості морського середовища;</p> <p>М_і - маса скинутої і-ї забруднюючої речовини у водний об'єкт у складі продукції чи сировини, т;</p> <p>m - кількість забруднюючих речовин у складі продукції чи сировини;</p> <p>γ_і - визначається за формулою (13).</p>	<p>К_Ц - коефіцієнт, що враховує цінність морської акваторії, який визначається згідно з додатком 4;</p> <p>К_Я - коефіцієнт, що враховує якісну різномірність морських вод, який визначається згідно з додатком 5;</p> <p>К_Б - коефіцієнт, що враховує фактор батиметричних умов району забруднення, який визначається згідно з додатком 6;</p> <p>К_Д - коефіцієнт, що враховує вплив гідродинамічного фактора, який визначається згідно з додатком 7;</p> <p>к₃ = 3 - коефіцієнт ураженості морського середовища;</p> <p>М_і - маса скинутої і-ї забруднюючої речовини у водний об'єкт у чистому вигляді, у складі продукції чи сировини, т;</p> <p>m - кількість забруднюючих речовин у чистому вигляді, у складі продукції чи сировини;</p> <p>γ_і - визначається за формулою (13).</p>
<p>8.3. Розрахунок розмірів відшкодування збитків, заподіяних водним об'єктам внаслідок ~~забруднення плаваючими відходами або сміттям~~, грн, здійснюється за формулою</p> $З = K_x \times k_3 \times M_{cm} \times \gamma \times 10^{-3}, \quad (21)$ <p>де K_x - коефіцієнт, що характеризує ступінь ~~забрудненості поверхні води відходами або сміттям~~, який визначається згідно з додатком 8;</p> <p>k₃ = 1,5 - коефіцієнт ураженості водної екосистеми;</p> <p>~~k₃ = 3 - коефіцієнт ураженості морського середовища;~~</p> <p>M_{cm} - маса ~~відходів або сміття~~, кг, яка визначається методом експертної оцінки з використанням даних додатка 8 або розраховується за формулою</p> $M_{cm} = S \times 1/3 \times G_i, \quad (22)$ <p>де S - площа ~~водної поверхні, забрудненої відходами~~, м²;</p> <p>G_i - маса ~~відходів або сміття~~, кг/м².</p> <p>Визначення маси ~~відходів або сміття~~ здійснюється на ділянках площею 1 м², розташованих на однаковій відстані від місця максимального зосередження ~~відходів або сміття~~, яке приймається за центр ~~забрудненої ділянки~~;</p>	<p>8.3. Розрахунок розмірів відшкодування збитків, заподіяних водним об'єктам внаслідок засмічення сторонніми предметами, матеріалами, відходами та/або іншими речовинами, грн, здійснюється за формулою</p> $З = K_x \times k_3 \times M_{cm} \times \gamma \times 10^{-3}, \quad (21)$ <p>де K_x - коефіцієнт, що характеризує ступінь засмічення водного об'єкта сторонніми предметами, матеріалами, відходами та/або іншими речовинами, який визначається згідно з додатком 8;</p> <p>k₃ - коефіцієнт ураженості водної екосистеми (для морських вод k₃ = 3, для поверхневих вод k₃ = 1,5);</p> <p>M_{cm} - маса сторонніх предметів, матеріалів, відходів та/або інших речовин, кг, яка визначається методом експертної оцінки з використанням даних додатка 8 або розраховується за формулою</p> $M_{cm} = S \times 1/3 \times G_i, \quad (22)$ <p>де S - площа засмічення водного об'єкта, м²;</p> <p>G_i – маса сторонніх предметів, матеріалів, відходів та/або інших речовин, кг/м².</p>

<p>γ - визначається за формулою (14).</p>	<p>Визначення маси сторонніх предметів, матеріалів, відходів та/або інших речовин здійснюється на ділянках площею 1 м^2, розташованих на однаковій відстані від місця їх максимального зосередження, яке приймається за центр засміченої ділянки;</p> <p>γ - визначається за формулою (14).</p>
<p>8.4. У разі якщо відходи забруднені нафтопродуктами розраховуються також збитки від нафтового забруднення з використанням формул (19) і (20); при цьому приймається, що маса нафти становить 1,0 % від маси відходів або ~~сміття~~.</p>	<p>8.4. У разі якщо сторонні предмети, матеріали, відходи забруднені нафтопродуктами розраховуються також збитки від нафтового забруднення з використанням формул (19) і (20); при цьому приймається, що маса нафти становить 1,0 % від маси сторонніх предметів, матеріалів, відходів.</p>
<p>Розділ ІХ. Розрахунок розміру відшкодування збитків, обумовлених самовільним використанням водних ресурсів за відсутності дозволу на спеціальне водокористування або у разі перевищення встановлених у дозволі на спеціальне водокористування лімітів</p>	
<p>9.1. Розрахунок розміру відшкодування збитків, обумовлених самовільним використанням водних ресурсів за відсутності дозволу на спеціальне водокористування або у разі перевищення встановлених у дозволі на спеціальне водокористування лімітів, здійснюється за формулою</p> $Z_{\text{сам}} = 5 \times W \times T_{\text{ар}} \text{ (грн.)}, \quad (23)$ <p>де W - об'єм води, що використана самовільно без дозволу на спеціальне водокористування або у разі перевищення встановлених у дозволі на спеціальне водокористування лімітів, м^3;</p> <p>$T_{\text{ар}}$ - розмір, аналогічний ставці рентної плати за спеціальне використання води, встановленої статтею 255 Податкового кодексу України, на дату виявлення порушення (для поверхневих, підземних, шахтних, кар'єрних та дренажних вод - грн/100 м^3, води для потреб гідроенергетики та рибництва - грн/10000 м^3, води, яка входить до складу напоїв, - грн/м³). Для морської води та води з лиманів $T_{\text{ар}}$ аналогічний ставці рентної плати за спеціальне використання поверхневих вод для ~~показника «Інші водні об'єкти»~~, встановленої статтею 255 Податкового кодексу України, на дату виявлення порушення.</p>	<p>9.1. Розрахунок розміру відшкодування збитків, обумовлених самовільним використанням водних ресурсів за відсутності дозволу на спеціальне водокористування або у разі перевищення встановлених у дозволі на спеціальне водокористування лімітів здійснюється за формулою</p> $Z_{\text{сам}} = 5 \times W \times T_{\text{ар}} \text{ (грн.)}, \quad (23)$ <p>де W – об'єм води, що забрана та/або використана самовільно без дозволу на спеціальне водокористування або у разі перевищення встановлених у дозволі на спеціальне водокористування лімітів, м^3;</p> <p>$T_{\text{ар}}$ - розмір, аналогічний ставці рентної плати за спеціальне використання води, встановленої статтею 255 Податкового кодексу України, на дату виявлення порушення (для поверхневих, підземних, шахтних, кар'єрних та дренажних вод - грн/100 м^3, води для потреб гідроенергетики та рибництва - грн/10 000 м^3, води, яка входить до складу напоїв,- грн/м³). Для морської води та води з лиманів $T_{\text{ар}}$ аналогічний ставці рентної плати за спеціальне використання поверхневих вод для показників «Район басейну річок Причорномор'я», «Район басейну річок Приазов'я», встановлених статтею 255 Податкового кодексу України, на дату виявлення порушення. Для житлово-комунальних підприємств та теплоелектростанцій з прямою системою водопостачання показник $T_{\text{ар}}$ застосовується без понижуючих коефіцієнтів.</p>

9.2. Фактичний об'єм води, що використана самовільно без дозволу на спеціальне водокористування або у разі перевищення встановлених у дозволі на спеціальне водокористування лімітів визначається на основі даних: первинного обліку водокористування, звіту про використання води за формою № 2ТП-водгосп (річна), звітності за формою № 7-гр (підземні води) (річна), податкової декларації з рентної плати за спеціальне використання води, ліміту забору та використання води, індивідуальних норм водоспоживання та водовідведення або довідки фізичної особи - підприємця або юридичної особи за підписом керівництва, завіреної печаткою (за наявності).

За відсутності вимірювальних приладів обсяг фактично використаної води визначається за технологічними даними (тривалість роботи агрегатів, обсяг виробленої продукції чи наданих послуг, витрати електроенергії, пропускна спроможність водопровідних труб за одиницю часу тощо).

У разі відсутності вимірювальних приладів, якщо можливість їх встановлення існує, Тар збільшується в 2 рази.

9.2. Фактичний об'єм води, що використана самовільно без дозволу на спеціальне водокористування або у разі перевищення встановлених у дозволі на спеціальне водокористування лімітів визначається на основі даних: первинного обліку водокористування, звіту про використання води за формою № 2ТП-водгосп (річна), звітності за формою № 7-гр (підземні води) (річна), податкової декларації з рентної плати за спеціальне використання води, ліміту забору та використання води, індивідуальних норм водоспоживання та водовідведення, **паспорта водного об'єкта** або довідки фізичної особи - підприємця або юридичної особи за підписом керівництва, завіреної печаткою (за наявності).

За відсутності вимірювальних приладів обсяг фактично використаної води визначається за технологічними даними (тривалість роботи агрегатів, обсяг виробленої продукції чи наданих послуг, витрати електроенергії, пропускна спроможність водопровідних труб за одиницю часу тощо).

У разі відсутності вимірювальних приладів, якщо можливість їх встановлення існує, Тар збільшується в 2 рази.

Додаток 2
до Методики розрахунку розмірів відшкодування збитків, заподіяних державі внаслідок порушення законодавства про охорону та раціональне використання водних ресурсів

Значення коефіцієнта $K_{кат}$, що враховує категорію водного об'єкта^ж

Категорія водного об'єкта	$K_{кат}$
Поверхневі водні об'єкти:	
господарсько-побутового використання	1,0
питного водокористування	1,4
Поверхневі водні об'єкти рибогосподарського використання:	
II категорії	1,6
I категорії	2,0
вищої категорії	2,5
Підземні води:	
питні та мінеральні	5,0
інші (промислові, технічні)	3,0

У разі скиду у водний об'єкт, який знаходиться у межах населеного пункту, коефіцієнт збільшується в 1,2 раза.

У разі скиду в озера, ставки та інші непроточні водні об'єкти коефіцієнт збільшується у 1,5 раза.

У разі якщо водний об'єкт або його ділянка у місці забруднення можуть бути віднесені до різних категорій, при розрахунку збитку використовується найбільший із можливих коефіцієнтів $K_{кат}$; при цьому усі вищезазначені умови збільшення коефіцієнта залишаються в силі.

Значення коефіцієнта $K_{кат}$, що враховує категорію водного об'єкта

Категорія водного об'єкта	$K_{кат}$
Поверхневі водні об'єкти:	
господарсько-побутового використання	1,5
що використовуються або можуть використовуватися для цілей рибного господарства	2,5
питного використання	3,0
Внутрішні морські води, територіальне море, а також акваторії морських портів	3,5
Водні об'єкти в межах територій природно-заповідного фонду загальнодержавного значення, а також віднесені до категорії лікувальних	4,5
Підземні води	5,0

У разі скиду у водний об'єкт, який знаходиться у межах населеного пункту, коефіцієнт збільшується в 1,2 раза.

У разі скиду в озера, ставки та інші непроточні водні об'єкти коефіцієнт збільшується у 1,5 раза.

У разі якщо водний об'єкт або його ділянка у місці забруднення можуть бути віднесені до різних категорій, при розрахунку збитку використовується найбільший із можливих коефіцієнтів $K_{кат}$; при цьому усі вищезазначені умови збільшення коефіцієнта залишаються в силі.

Додаток 8

до Методики розрахунку розмірів відшкодування збитків, заподіяних державі внаслідок порушення законодавства про охорону та раціональне використання водних ресурсів

Значення коефіцієнта K_x , що характеризує ступінь забрудненості поверхні води відходами або сміттям		Значення коефіцієнта K_x , що характеризує ступінь засмічення водного об'єкта сторонніми предметами, матеріалами, відходами та/або іншими речовинами	
Зовнішній вигляд поверхні води	K_x	Зовнішній вигляд водної поверхні	K_x
Чиста водна поверхня, на ~~відкритій акваторії площею 100 м²~~ є окремі ~~невеликі плями дрібного сміття~~ загальною площею не більше ~~0,01 м²~~	1	Чиста водна поверхня, на якій є окремі сторонні предмети, матеріали, відходи та/або інші речовини загальною площею не більше 0,1 м²	1
На ~~площі 100 м² відкритої акваторії~~ є окремі ~~невеликі плями дрібного сміття~~ загальною площею не більше 1 м ² , окремі предмети з розмірами у будь-якому напрямку не більше 25 см	2	На водній поверхні, на якій є окремі сторонні предмети, матеріали, відходи та/або інші речовини загальною площею не більше 1 м ² , окремі предмети з розмірами у будь-якому напрямку не більше 25 см.	2
На ~~площі 100 м² відкритої акваторії~~ є ~~окремі невеликі плями дрібного сміття~~ площею не більше 2 м ² , окремі предмети з розмірами у будь-якому напрямку не більше 50 см	3	На водній поверхні, на якій є сторонні предмети, матеріали, відходи та/або інші речовини загальною площею не більше 2 м ² , окремі предмети з розмірами у будь-якому напрямку не більше 50 см.	3
На ~~площі 100 м² відкритої акваторії~~ є ~~плями сміття~~ загальною площею до 5 м ² , окремі предмети з розмірами не більше 1 м, ~~екунчення сміття в кутах, туниках і з навітряного боку причалу при ширині забрудненої смуги до 0,5 м~~	4	На водній поверхні, на якій є сторонні предмети, матеріали, відходи та/або інші речовини загальною площею до 5 м ² , окремі предмети з розмірами не більше 1 м.	4
На ~~площі 100 м² відкритої акваторії~~ є ~~екунчення сміття~~ загальною площею до 10 м ² , значна кількість предметів з розмірами до 1,5 м, ~~екунчення сміття в кутах, туниках і з навітряного боку причалу при ширині забрудненої смуги до 1 м~~	5	На водній поверхні та/або занурені у воду є сторонні предмети, матеріали, відходи та/або інші речовини загальною площею до 10 м ² , значна кількість предметів з розмірами до 1,5 м.	5

<p>На площі ~~100 м²~~ відкритої акваторії є окремі невеликі плями ~~дрібногo сміття~~ загальною площею більше 10 м². Крупні предмети з розмірами більш 1,5 м, ~~скунчення сміття в кутах, туниках і з навітряного боку причалу при ширині забрудненої смуги до 5 м~~</p>	6	<p>На водній поверхні та/або занурені у воду є сторонні предмети, матеріали, відходи та/або інші речовини загальною площею більше 10 м², крупні предмети з розмірами більш 1,5 м.</p>	6
--	---	--	---

Тимчасово виконуючий обов'язки Голови Державної екологічної інспекції України

Ігор ЗУБОВИЧ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до проєкту наказу Міністерства захисту довкілля та природних
ресурсів України «Про внесення Змін до наказу Міністерства охорони
навколишнього природного середовища України
20 липня 2009 року № 389»

1. Мета

Метою проєкту наказу Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України є приведення положень Методики розрахунку розмірів відшкодування збитків, заподіяних державі внаслідок порушення законодавства про охорону та раціональне використання водних ресурсів, у відповідність із законодавством та вдосконаленням механізму визначення розміру збитків.

2. Обґрунтування необхідності прийняття акта

Наказ розроблено відповідно до вимог абзацу третього пункту 2 Положення про державну реєстрацію нормативно-правових актів міністерств, інших органів виконавчої влади, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28 грудня 1992 року № 731, та пункту 42 Плану діяльності Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України з підготовки проєктів регуляторних актів на 2023 рік, затвердженого наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 15.12.2022 № 535.

Міністерства, інші органи виконавчої влади, які є суб'єктами нормотворення повинні забезпечувати постійний перегляд виданих нормативно-правових актів з метою приведення їх у відповідність з Конституцією та законами України, іншими актами законодавства, Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року і протоколами до неї, Конвенцією про права осіб з інвалідністю, міжнародними договорами України, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України, та зобов'язаннями України у сфері європейської інтеграції та правом Європейського Союзу (acquis ЄС), а також з урахуванням практики Європейського суду з прав людини;

Під час практичного застосування Методики розрахунку розмірів відшкодування збитків, заподіяних державі внаслідок порушення законодавства про охорону та раціональне використання водних ресурсів, затвердженої наказом Міністерства охорони навколишнього природного середовища України 20 липня 2009 року № 389, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 14 серпня 2009 року за № 767/16783 (далі – Методика), виникла необхідність у приведенні її положень у відповідність до вимог Водного кодексу України, Податкового кодексу України, кримінально-процесуального кодексу України, Закону України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів», Закону України «Про природно-заповідний фонд України», а також врегулювання ряду питань, зокрема щодо:

застосування Методики при розрахунку розмірів збитків, заподіяних державі внаслідок порушення законодавства про охорону та раціональне використання водних ресурсів, які виявлені в ході проведення слідчих дій правоохоронними органами;

визначення збитків, заподіяних водним об'єктам у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду з урахуванням їх особливої природоохоронної цінності;

уточнення значень коефіцієнтів, що враховують категорію водного об'єкта та характеризують ступінь його засмічення тощо.

3. Основні положення проєкту акта

Проєкт наказу спрямований на внесення змін до Методики, які передбачають приведення її положень у відповідність із законодавством, усунення недоліків, які були виявлені під час її практичного застосування та вдосконалення механізму визначення розміру збитків, зокрема уточнення конструктивної частини та приведення у відповідність із вимогами законодавства пунктів 1.2 та 1.4 розділу I, назви та пунктів 3.1 і 3.2 розділу III, пункту 7.1 розділу VII, назви та пунктів 8.1-8.3 розділу VIII, пунктів 9.1 і 9.2 розділу IX, додатків 2 та 8 Методики; доповнення пунктом 1.8 розділу I Методики; редакційні правки.

4. Правові аспекти

Проєкт наказу розроблено відповідно до вимог:

Водного кодексу України;

Податкового кодексу України;

Кримінально-процесуального кодексу України;

Закону України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів»

Закону України «Про природно-заповідний фонд України»;

постанови Кабінету Міністрів України від 10 травня 2022 року № 575 «Про затвердження спеціальних такс для обчислення розміру шкоди, заподіяної порушенням законодавства про природно-заповідний фонд»;

абзацу третього пункту 2 Положення про державну реєстрацію нормативно-правових актів міністерств, інших органів виконавчої влади, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28 грудня 1992 року № 731.

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація проєкту наказу не потребує додаткового фінансування з державного чи місцевих бюджетів.

Прийняття проєкту наказу в запропонованій редакції не впливатиме на зменшення надходжень до державного та місцевого бюджетів.

6. Позиція заінтересованих сторін

Проект наказу не потребує проведення публічних консультацій із громадськістю відповідно до Порядку проведення консультацій з питань формування та реалізації державної політики, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 03 листопад 2010 року № 996.

Проект наказу не стосується питань функціонування місцевого самоврядування, прав та інтересів територіальних громад, місцевого та регіонального розвитку, соціально-трудової сфери, прав осіб з інвалідністю, функціонування і застосування української мови як державної, сфери наукової та науково-технічної діяльності.

Проект наказу не стосується питань інформатизації, електронного урядування, формування і використання національних електронних інформаційних ресурсів, розвитку інформаційного суспільства, електронної демократії, надання адміністративних послуг або цифрового розвитку.

Проект наказу не стосується сфери компетенції інших органів.

Проект наказу підлягає державній реєстрації у Міністерстві юстиції України.

7. Оцінка відповідності

У проекті наказу відсутні положення, що впливають на забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, ризиків вчинення корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією. У проекті наказу відсутні положення, які містять ознаки дискримінації чи створюють підстави для дискримінації.

Проект наказу не передбачає надання державної допомоги суб'єктам господарювання та відповідно дія Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» не поширюється на зазначений наказ та не поширюється на підтримку суб'єктів господарювання.

8. Прогноз результатів

Реалізація проекту наказу забезпечить дотримання вимог абзацу третього пункту 2 Положення про державну реєстрацію нормативно-правових актів міністерств, інших органів виконавчої влади, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28 грудня 1992 року № 731.

Прогноз впливу реалізації проекту наказу на ключові інтереси заінтересованих сторін:

Заінтересована сторона	Вплив реалізації акта на заінтересовану сторону	Пояснення очікуваного впливу
Суб'єкти господарювання, щодо яких виявлено факти	Встановлення прозорості системи нарахування збитків	Вдосконалення механізму визначення розміру збитків, які заподіяні державі

<p>порушення законодавства про охорону та раціональне використання водних ресурсів</p>		<p>внаслідок порушення вимог водоохоронного законодавства</p>
<p>Державні службовці Держекоінспекції та її територіальних і міжрегіональних територіальних органів, що здійснюють перевірки, інструментально-лабораторні вимірювання та розраховують збитки (десятки людей)</p>	<p>Прозоре та зрозуміле нарахування збитків, заподіяних державі внаслідок порушення законодавства про охорону та раціональне використання водних ресурсів</p>	<p>Зменшення ризику корупційних зловживань. Відновлення екологічної рівноваги у водних об'єктах в комплексі з заходами організаційного, правового та економічного впливу. Стабільне наповнення державного бюджету</p>

Т.в.о. Голови Державної екологічної інспекції України

Ігор ЗУБОВИЧ

_____ 2023 р.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до проєкту наказу Міністерства захисту довкілля та природних
ресурсів України «Про внесення Змін до наказу Міністерства охорони
навколишнього природного середовища України
20 липня 2009 року № 389»

1. Мета

Метою проєкту наказу Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України є приведення положень Методики розрахунку розмірів відшкодування збитків, заподіяних державі внаслідок порушення законодавства про охорону та раціональне використання водних ресурсів, у відповідність із законодавством та вдосконаленням механізму визначення розміру збитків.

2. Обґрунтування необхідності прийняття акта

Наказ розроблено відповідно до вимог абзацу третього пункту 2 Положення про державну реєстрацію нормативно-правових актів міністерств, інших органів виконавчої влади, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28 грудня 1992 року № 731, та пункту 42 Плану діяльності Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України з підготовки проєктів регуляторних актів на 2023 рік, затвердженого наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 15.12.2022 № 535.

Міністерства, інші органи виконавчої влади, які є суб'єктами нормотворення повинні забезпечувати постійний перегляд виданих нормативно-правових актів з метою приведення їх у відповідність з Конституцією та законами України, іншими актами законодавства, Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року і протоколами до неї, Конвенцією про права осіб з інвалідністю, міжнародними договорами України, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України, та зобов'язаннями України у сфері європейської інтеграції та правом Європейського Союзу (acquis ЄС), а також з урахуванням практики Європейського суду з прав людини;

Під час практичного застосування Методики розрахунку розмірів відшкодування збитків, заподіяних державі внаслідок порушення законодавства про охорону та раціональне використання водних ресурсів, затвердженої наказом Міністерства охорони навколишнього природного середовища України 20 липня 2009 року № 389, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 14 серпня 2009 року за № 767/16783 (далі – Методика), виникла необхідність у приведенні її положень у відповідність до вимог Водного кодексу України, Податкового кодексу України, кримінально-процесуального кодексу України, Закону України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів», Закону України «Про природно-заповідний фонд України», а також врегулювання ряду питань, зокрема щодо:

застосування Методики при розрахунку розмірів збитків, заподіяних державі внаслідок порушення законодавства про охорону та раціональне використання водних ресурсів, які виявлені в ході проведення слідчих дій правоохоронними органами;

визначення збитків, заподіяних водним об'єктам у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду з урахуванням їх особливої природоохоронної цінності;

уточнення значень коефіцієнтів, що враховують категорію водного об'єкта та характеризують ступінь його засмічення тощо.

3. Основні положення проєкту акта

Проєкт наказу спрямований на внесення змін до Методики, які передбачають приведення її положень у відповідність із законодавством, усунення недоліків, які були виявлені під час її практичного застосування та вдосконалення механізму визначення розміру збитків, зокрема уточнення конструктивної частини та приведення у відповідність із вимогами законодавства пунктів 1.2 та 1.4 розділу I, назви та пунктів 3.1 і 3.2 розділу III, пункту 7.1 розділу VII, назви та пунктів 8.1-8.3 розділу VIII, пунктів 9.1 і 9.2 розділу IX, додатків 2 та 8 Методики; доповнення пунктом 1.8 розділу I Методики; редакційні правки.

4. Правові аспекти

Проєкт наказу розроблено відповідно до вимог:

Водного кодексу України;

Податкового кодексу України;

Кримінально-процесуального кодексу України;

Закону України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів»

Закону України «Про природно-заповідний фонд України»;

постанови Кабінету Міністрів України від 10 травня 2022 року № 575 «Про затвердження спеціальних такс для обчислення розміру шкоди, заподіяної порушенням законодавства про природно-заповідний фонд»;

абзацу третього пункту 2 Положення про державну реєстрацію нормативно-правових актів міністерств, інших органів виконавчої влади, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28 грудня 1992 року № 731.

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація проєкту наказу не потребує додаткового фінансування з державного чи місцевих бюджетів.

Прийняття проєкту наказу в запропонованій редакції не впливатиме на зменшення надходжень до державного та місцевого бюджетів.

6. Позиція заінтересованих сторін

Проект наказу не потребує проведення публічних консультацій із громадськістю відповідно до Порядку проведення консультацій з питань формування та реалізації державної політики, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 03 листопад 2010 року № 996.

Проект наказу не стосується питань функціонування місцевого самоврядування, прав та інтересів територіальних громад, місцевого та регіонального розвитку, соціально-трудової сфери, прав осіб з інвалідністю, функціонування і застосування української мови як державної, сфери наукової та науково-технічної діяльності.

Проект наказу не стосується питань інформатизації, електронного урядування, формування і використання національних електронних інформаційних ресурсів, розвитку інформаційного суспільства, електронної демократії, надання адміністративних послуг або цифрового розвитку.

Проект наказу не стосується сфери компетенції інших органів.

Проект наказу підлягає державній реєстрації у Міністерстві юстиції України.

7. Оцінка відповідності

У проекті наказу відсутні положення, що впливають на забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, ризиків вчинення корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією. У проекті наказу відсутні положення, які містять ознаки дискримінації чи створюють підстави для дискримінації.

Проект наказу не передбачає надання державної допомоги суб'єктам господарювання та відповідно дія Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» не поширюється на зазначений наказ та не поширюється на підтримку суб'єктів господарювання.

8. Прогноз результатів

Реалізація проекту наказу забезпечить дотримання вимог абзацу третього пункту 2 Положення про державну реєстрацію нормативно-правових актів міністерств, інших органів виконавчої влади, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28 грудня 1992 року № 731.

Прогноз впливу реалізації проекту наказу на ключові інтереси заінтересованих сторін:

Заінтересована сторона	Вплив реалізації акта на заінтересовану сторону	Пояснення очікуваного впливу
Суб'єкти господарювання, щодо яких виявлено факти	Встановлення прозорості системи нарахування збитків	Вдосконалення механізму визначення розміру збитків, які заподіяні державі

<p>порушення законодавства про охорону та раціональне використання водних ресурсів</p>		<p>внаслідок порушення вимог водоохоронного законодавства</p>
<p>Державні службовці Держекоінспекції та її територіальних і міжрегіональних територіальних органів, що здійснюють перевірки, інструментально-лабораторні вимірювання та розраховують збитки (десятки людей)</p>	<p>Прозоре та зрозуміле нарахування збитків, заподіяних державі внаслідок порушення законодавства про охорону та раціональне використання водних ресурсів</p>	<p>Зменшення ризику корупційних зловживань. Відновлення екологічної рівноваги у водних об'єктах в комплексі з заходами організаційного, правового та економічного впливу. Стабільне наповнення державного бюджету</p>

Т.в.о. Голови Державної екологічної інспекції України

Ігор ЗУБОВИЧ

_____ 2023 р.

Додаток 2
до Методики розрахунку розмірів
відшкодування збитків, заподіяних державі
внаслідок порушення законодавства про
охорону та раціональне використання водних
ресурсів

**Значення
коефіцієнта $K_{кат}$, що враховує категорію водного об'єкта**

Категорія водного об'єкта	$K_{кат}$
Поверхневі водні об'єкти:	
господарсько-побутового використання	1,5
що використовуються або можуть використовуватися для цілей рибного господарства	2,5
питного використання	3,0
Внутрішні морські води, територіальне море, а також акваторії морських портів	3,5
Водні об'єкти в межах територій природно-заповідного фонду загальнодержавного значення, а також віднесені до категорії лікувальних	4,5
Підземні води	5,0

У разі скиду у водний об'єкт, який знаходиться у межах населеного пункту, коефіцієнт збільшується в 1,2 рази.

У разі скиду в озера, ставки та інші непроточні водні об'єкти коефіцієнт збільшується у 1,5 рази.

У разі, якщо водний об'єкт або його ділянка у місці забруднення можуть бути віднесені до різних категорій, при розрахунку збитку використовується найбільший із можливих коефіцієнтів $K_{кат}$, при цьому усі вищезазначені умови збільшення коефіцієнта залишаються в силі.

Додаток 8
до Методики розрахунку розмірів
відшкодування збитків, заподіяних
державі внаслідок порушення
законодавства про охорону
та раціональне використання
водних ресурсів

**Значення коефіцієнта K_x , що характеризує ступінь засмічення
водного об'єкта сторонніми предметами, матеріалами, відходами
та/або іншими речовинами**

Зовнішній вигляд водної поверхні	K_x
Чиста водна поверхня, на якій є окремі сторонні предмети, матеріали, відходи та/або інші речовини загальною площею не більше $0,1 \text{ м}^2$	1
На водній поверхні, на якій є окремі сторонні предмети, матеріали, відходи та/або інші речовини загальною площею не більше 1 м^2 , окремі предмети з розмірами у будь-якому напрямку не більше 25 см.	2
На водній поверхні, на якій є сторонні предмети, матеріали, відходи та/або інші речовини загальною площею не більше 2 м^2 , окремі предмети з розмірами у будь-якому напрямку не більше 50 см.	3
На водній поверхні, на якій є сторонні предмети, матеріали, відходи та/або інші речовини загальною площею до 5 м^2 , окремі предмети з розмірами не більше 1 м.	4
На водній поверхні та/або занурені у воду є сторонні предмети, матеріали, відходи та/або інші речовини загальною площею до 10 м^2 , значна кількість предметів з розмірами до 1,5 м.	5
На водній поверхні та/або занурені у воду є сторонні предмети, матеріали, відходи та/або інші речовини загальною площею більше 10 м^2 , крупні предмети з розмірами більш 1,5 м.	6

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства захисту довкілля
та природних ресурсів України

_____ 2023 року № _____

Зміни
до Методики розрахунку розмірів відшкодування збитків, заподіяних
державі внаслідок порушення законодавства про охорону та раціональне
використання водних ресурсів

1. У розділі I:

абзац другий пункту 1.2 викласти в такій редакції:

«забруднення водних об'єктів, у тому числі пов'язаного із наднормативними скидами у водний об'єкт забруднюючих речовин та фізико-хімічних показників (далі - забруднюючі речовини) із зворотними водами або забруднюючих речовин у чистому вигляді, у складі продукції чи сировини, засмічення сторонніми предметами, матеріалами, відходами та/або іншими речовинами, крім випадків забруднення та/або засмічення територіальних і внутрішніх морських вод та виключної морської економічної зони України із суден, кораблів та інших плавучих засобів»;

абзац перший пункту 1.4 доповнити словами «, або в ході проведення правоохоронними органами слідчих дій»;

доповнити розділ новим пунктом такого змісту:

«1.8. Збитки, заподіяні в результаті забруднення та/або засмічення вод, самовільного користування водними ресурсами у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду з урахуванням їх особливої природоохоронної цінності, збільшуються в 1,5 рази».

2. У розділі III:

назву викласти в такій редакції:

«III. Забруднення водних об'єктів забруднюючими речовинами у чистому вигляді, у складі продукції чи сировини, засмічення сторонніми предметами, матеріалами, відходами та/або іншими речовинами»;

у пункті 3.1 після слова «забруднення» доповнити словами «та/або засмічення»;

абзац перший пункту 3.2 викласти в такій редакції:

«3.2. При визначенні забруднення водного об'єкта забруднюючими речовинами у чистому вигляді, у складі продукції чи сировини, засмічення

сторонніми предметами, матеріалами, відходами та/або іншими речовинами можуть застосовуватися».

3. У пункті 7.1 розділу VII:

в абзаці п'ятнадцятому цифри «2011» та «766,96» замінити цифрами «2023» та «3076,16» відповідно;

в абзаці шістнадцятому цифри «2012» замінити цифрами «2024».

4. У розділі VIII:

назву викласти в такій редакції:

«VIII. Розрахунок розмірів відшкодування збитків, заподіяних водним об'єктам внаслідок забруднення речовинами у чистому вигляді, у складі продукції чи сировини, засмічення сторонніми предметами, матеріалами, відходами та/або іншими речовинами»;

у пункті 8.1:

абзац сьомий викласти в такій редакції:

« M_i - маса скинутої i -ї забруднюючої речовини у водний об'єкт у чистому вигляді, у складі продукції чи сировини, т»;

абзац восьмий викласти в такій редакції:

« m - кількість забруднюючих речовин у чистому вигляді, у складі продукції чи сировини»;

у пункті 8.2:

в абзаці першому після слова «вигляді» доповнити розділовим знаком «,»;

абзац дев'ятий викласти в такій редакції:

« M_i - маса скинутої i -ї забруднюючої речовини у водний об'єкт у чистому вигляді, у складі продукції чи сировини, т»;

абзац десятий викласти в такій редакції:

« m - кількість забруднюючих речовин у чистому вигляді, у складі продукції чи сировини»;

пункт 8.3 викласти в такій редакції:

«8.3. Розрахунок розмірів відшкодування збитків, заподіяних водним об'єктам внаслідок засмічення сторонніми предметами, матеріалами, відходами та/або іншими речовинами, грн, здійснюється за формулою

$$З = K_x \times k_3 \times M_{cm} \times \gamma \times 10^{-3}, \quad (21)$$

де K_x - коефіцієнт, що характеризує ступінь засмічення водного об'єкта сторонніми предметами, матеріалами, відходами та/або іншими речовинами, який визначається згідно з додатком 8;

k_3 - коефіцієнт ураженості водної екосистеми (для морських вод $k_3 = 3$, для поверхневих вод $k_3 = 1,5$);

M_{cm} - маса сторонніх предметів, матеріалів, відходів та/або інших речовин, кг, яка визначається методом експертної оцінки з використанням даних додатка 8 або розраховується за формулою

$$M_{cm} = S \times 1/3 \times G_i, \quad (22)$$

де S - площа засмічення водного об'єкта, m^2 ;

G_i - маса сторонніх предметів, матеріалів, відходів та/або інших речовин, $кг/m^2$.

Визначення маси сторонніх предметів, матеріалів, відходів та/або інших речовин здійснюється на ділянках площею $1 m^2$, розташованих на однаковій відстані від місця їх максимального зосередження, яке приймається за центр засміченої ділянки;

γ - визначається за формулою (14)»;

пункт 8.4 викласти в такій редакції:

«8.4. У разі якщо сторонні предмети, матеріали, відходи, забруднені нафтопродуктами, розраховуються також збитки від нафтового забруднення з використанням формул (19) і (20); при цьому приймається, що маса нафти становить 1,0 % від маси сторонніх предметів, матеріалів, відходів».

5. У розділі IX:

у пункті 9.1:

в абзаці третьому після слова «що» доповнити словами «забрана та/або»;

в абзаці четвертому слова «показника «Інші водні об'єкти» замінити словами «показників «Район басейну річок Причорномор'я», «Район басейну річок Приазов'я»;

доповнити новим абзацом такого змісту:

«Для житлово-комунальних підприємств та теплоелектростанцій з прямою системою водопостачання показник T_{ap} застосовується без понижуючих коефіцієнтів»;

в абзаці першому пункту 9.2 після слова «водовідведення» доповнити словами «, паспорта водного об'єкта».

6. Додатки 2 та 8 до Методики викласти в нових редакціях, що додаються.

**Заступник начальника Управління
екологічного контролю та методології -
начальник відділу екологічного контролю**

Олег КОЛОСОК